

ಸಂಧಿ ೨೫ - ಆರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯ ಸಂಧಿ

ಹಿಂದೆ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡುವ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ತೃಣ ಜೀವರ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ, ಪರಮಾತ್ಮನವರೆಗೂ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾದ ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತರ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:-

ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ಗುರುಗಳ ಕರುಣದಿಂದ || ಪ ||

ಸಂಧಿ ಸೂಚನೆ:- ಭಕ್ತರೆನಿಸುವ ದಿವ್ಯಪುರುಷರ

ಉಕ್ತಿಲಾಲಿಸಿ ಪೇಳ್ವಮುಕ್ತಾ

ಮುಕ್ತಜೀವರ ತಾರತಮ್ಯವ ಮುನಿಪ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಭಕ್ತರೆನಿಸುವ, ದಿವ್ಯ ಪುರುಷರ, ಉಕ್ತಿಲಾಲಿಸಿ=ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಮುನಿಪ=ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಋಷಿಗಳು, ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತಜೀವರ=ಮುಕ್ತರಾದವರು, ಅಮುಕ್ತಜೀವರು ಇವರುಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಪೇಳಿದರು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ವಾಯು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಥೆ ಇದು. ಪಾಪದಿಂದ ಪಿಶಾಚರಾಗಿದ್ದ ಮುಕ್ತರಾದ ಕೆಲವು ಭಕ್ತರಿಗೂ ಶಾಂಡಿಲ್ಯರಿಗೂ ಸಂವಾದ ರೂಪವಾಗಿ ನಡೆದ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ ಜೀವರ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ದಾಸಾರ್ಯರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವತಾರಿಕೆ:-ಸ್ಥಾವರ ಜೀವರ ಮೊದಲು ರಾಜರ ಪರ್ಮಂತ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ಥಾವರರನೋಡಲ್ಕೆ ತೃಣಕ್ರಮಿ

ಜೀವರುತ್ತಮ ಕ್ರಮಿಗಳಿಂದಾ

ಜಾವಿಗೋ ಗಜ ವ್ಯಾಘ್ರ ಸಿಂಹಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರಾದಿ ||

ಮೂವರುತ್ತಮ ಕರ್ಮಕರು ಭೂ

ದೇವರುತ್ತಮ ಕರ್ಮಿ ನೋಡಲು

ಕೋವಿದೋತ್ತಮ ಕವಿಗಳಿಂದಲಿ ಕ್ಷಿತಿಪರುತ್ತಮರು || ೧ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ: ಸ್ಥಾವರರ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ತೃಣ ಜೀವರುತ್ತಮರು. ಸ್ಥಾವರರು ಜಂಗಮರು. ಈವರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರರಿಗಿಂತಲೂ ಕ್ರಮಿಗಳುತ್ತಮರು. ಕ್ರಮಿಗಳಿಂದ=ಕ್ರಮಿ ಜೀವರಕಿಂತಲೂ, ಅಜ=ಮೇಕೆ (ಆಡುಗಳು) ಆವಿ=ಕುರಿಗಳು, ಗೋವು, ಗಜ, ವ್ಯಾಘ್ರ=ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳು=ಈ ಜೀವರುತ್ತಮರು. ಇವರಕಿಂತಲು, ಶೂದ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಕರು= ಮೂವರುತ್ತಮರು. ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶೂದ್ರರುತ್ತಮರು. ಅವರಕಿಂತಲೂ ವೈಶ್ಯರುತ್ತಮರು. ಅವರಕಿಂತಲೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರುತ್ತಮರು. ಈ ಮೂವರಕಿಂತಲೂ, ಭೂದೇವರು=ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುತ್ತಮರು. ಸತ್ಕರ್ಮನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಕಿಂತಲೂ, ಕೋವಿದೋತ್ತಮರು=ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುತ್ತಮರು. ಕವಿಗಳಿಂದಲಿ=ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಿಂತಲೂ ಭಗವತ್ಕಲಾವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಭೂಪತಿಗಳುತ್ತಮರು.

ಧರಣಿಪರನೋಡಲ್ಕೆ ನರಗಂ

ಧರ್ಮರುತ್ತಮ ದೇವಗಂಧ

ವರ್ಗಗಳೋತ್ತಮರಿವರಿಗಿಂದಶತೋನಶತಕೋಟಿ ||

ಪರಮಋಷಿಗಳು ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀ

ಯರುಸಮಾನರು ಇವರಿಗಿಂದಲಿ

ಚಿರಪಿತೃಗಳುತ್ತಮರು ಚಿರನಾಮಕಪಿತೃಗಳಿಂದ ||೨||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಧರಣಿಪರನೋಡಲ್ಕೆ=ತಾರತಮ್ಯದ ರೀತ್ಯಾ ಭೂಪಾಲರಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಕಿಂತಲೂ, ನರಗಂಧವರುತ್ತಮರು. ಇವರಕಿಂತಲೂ ದೇವಗಂಧವರ್ಗ ಗಣವು ಉತ್ತಮವು. ಇವರಿಗಿಂತ ಶತೋನಶತಕೋಟಿ=೧೦೦ ಕಮ್ಮಿ ೧೦೦ ಕೋಟಿ ಋಷಿಗಳು ಪರಮರು=ಉತ್ತಮರು. ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು= ಗೋಪಿಯರಾಗಿ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕೃಷ್ಣನ ಅಂಗ ಸಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅಪ್ಸರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ೧೦೦ ಕಮ್ಮಿ ೧೦೦ ಕೋಟಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರೆನಿಸುವರು. ಇವರಿಗಿಂದಲಿ=ಇವರಿಗಿಂತಲೂ, ಚಿರಪಿತೃಗಳುತ್ತಮರು ಚಿರನಾಮಕ ಪಿತೃಗಳಿಂದ.

ಎರಡಯಿದುವಂಭತ್ತು ಋಷಿ ತುಂ
ಬರುಶತೋರ್ವಶಿಯಪ್ಪರ ಸ್ತ್ರೀ
ಯರು ಶತಾಜಾನಜರುತ್ತಮ ಚಿರಪಿತೃಗಳಿಂದ ||
ವರರು ಊರ್ವಶಿಗಿಂತ ವೈಶ್ವಾ
ನರನ ಸುತರೀರೆಂಟು ಸಾವಿರ
ಹರದಿಯರೊಳುತ್ತಮ ಕಶೇರ್ಯಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕುಜನ || ೩ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಎರಡೈದು ಎಂಭತ್ತು ಋಷಿಗಳು=೯೦ ಋಷಿಗಳು, ತುಂಬರುಶತ=ತುಂಬರು ಮೊದಲಾದ ಗಂಧರ್ವರು ೧೦೦ ಮಂದಿಗಳು, ಊರ್ವಶಿಯಪ್ಪರ ಸ್ತ್ರೀಯರುಶತ=ಊರ್ವಶಿ ಮೊದಲಾದಪ್ಪರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ೧೦೦ಮಂದಿ, ಆಜಾನಜರು=ಇವರು ಚಿರಪಿತೃಗಳಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರು. ವೈಶ್ವಾನರನ=ಅಗ್ನಿಯ, ಸುತರು= ಮಕ್ಕಳಾದ, ಈರೆಂಟು ಸಾವಿರ=೧೬ಸಾವಿರದ ಋಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೃಷ್ಣನ ಹೆಂಡರಾಗಿದ್ದವರು, ಚಿರಪಿತೃಗಳಿಂದ=ಅವರರು=ಕಿಂಚಿತ್ ನೀಚರೆನಿಸುವರು. ಊರ್ವಶಿ ಮೊದಲಾದವರಕಿಂತಲೂ ಕಿಂಚಿದುತ್ತಮರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ೧೬ ಸಾವಿರ ೧೦೦ ಮಂದಿ ಕೃಷ್ಣನ ಹೆಂಡರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಶೇರು ಎಂಬಾಕೆಯು, ಉತ್ತಮಳು. ಆಜಾನಜ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇರಿದ ೭೪ ಜನರು ಕಶೇರು ಎಂಬಾಕೆಗೆ ಸಮರೆನಿಸುವರು.

ಸರಿಯೆನಿಪರು ವ್ರಜೌಕಸಸ್ತ್ರೀ
ಯರು ಸುರಾಸ್ಯಾತ್ಮಜರಿಗೆ ಪು
ಷ್ಕರನು ಕರ್ಮಪುಷ್ಕರನಿಗೆ ಶನೈಶ್ಚರೋತ್ತಮನು ||
ತರಣಿಜನಿಗುತ್ತಮಳುಷಾಶ್ವಿನಿ
ಸುರರರಸಿಗುತ್ತಮ ಜಲಪ ಬುಧ
ಶರಧಿಜಾತ್ಮಜಗುತ್ತಮ ಸ್ವಾಹಾದೇವಿ ಎನಿಸುವಳು || ೪ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:-ವ್ರಜೌಕಸ್ತ್ರೀಯರು=ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಸುರಾಸ್ಯಾತ್ಮಜರಿಗೆ= ಅಗ್ನಿ ಪುತ್ರರಾದ ೧೬ ಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸರಿಯೆನಿಪರು. ಇವರಕಿಂತಲೂ ಕರ್ಮಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪುಷ್ಕರನುತ್ತಮನು. ಪುಷ್ಕರನಿಗೆ ಶನೈಶ್ಚರನು ಉತ್ತಮನು. ತರಣಿಜನಿಗೆ=ಸೂರ್ಯ ಪುತ್ರನಾದ ಶನೈಶ್ಚರನಿಗೆ, ಅಶ್ವಿನಿಸುರರ=ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳ, ಅರಸಿಉಷಾ=ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಉಷಾದೇವಿಯು ಉತ್ತಮಳು. ಆಕೆಯಗಿಂತಲೂ ಜಲಪ= ಜಲಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಬುಧನು ಉತ್ತಮನು. ಶರಧಿಜ=ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಂದ್ರನ, ಆತ್ಮಜಗೆ=ಮಗನಾದ ಬುಧನಿಗೆ, ಸ್ವಾಹಾ ದೇವಿಯು ಉತ್ತಮಳೆನಿಸುವಳು.

ಅನಲ ಭಾರ್ಯಳಿಗಿಂದನಾಖ್ಯಾ
ತನಿಮಿಷರನಾಖ್ಯಾತರಿಂದಲಿ
ಘನಪರ್ಜನ್ಯಾನಿರುದ್ಧನ ಸ್ತ್ರೀ ಉಷಾದೇವಿ ||
ದ್ಯುನದಿ ಸಂಜ್ಞಾ ಶಾಮಳಾರೋ
ಹಿಣಿಗಳೈವರುಸಮರನಾಖ್ಯಾ
ತನಿಮಿಷೋತ್ತಮರಿವರಿಗಿಂದಲಿ ನೂರುಕರ್ಮಜರು || ೫ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಅನಲ ಭಾರ್ಯಳಿಗಿಂತ=ಅಗ್ನಿದೇವರ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸ್ವಾಹಾ ದೇವಿಯಕಿಂತಲೂ, ಅನಾಖ್ಯಾತಾನಿಮಿಷರು= ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಅನಾಖ್ಯಾತರು;ಇವರು ಉತ್ತಮರು. ಅನಾಖ್ಯಾತರಿಂದಲಿ, ಘನಪ=ಮೇಘಾಭಿಮಾನಿಯಾದ, ಪರ್ಜನ್ಯನು ಉತ್ತಮನು. ಇವನಿಗೆ ಅನಿರುದ್ಧನ ಸ್ತ್ರೀ ಉಷಾದೇವಿ, ದ್ಯುನದಿ= ಗಂಗಾ, ಸಂಜ್ಞಾ=ಸೂರ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ, ಶಾಮಳಾ= ಯಮದೇವರ ಹೆಂಡತಿ, ರೋಹಿಣಿ=ಚಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ, ಇವರೈವರು ಸಮರು. ಅನಾಖ್ಯಾತ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರು. ಇವರಿಗಿಂದಲಿ, ನೂರು ಕರ್ಮಜರು=ಕರ್ಮ ಪ್ರಧಾನರಾಗಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದದ ದೇವತೆಗಳು ಕರ್ಮದೇವತೆಗಳೆಂದು ೧೦೦ ಜನರು; ಇವರು ಉತ್ತಮರು.

ಪೃಥುನಹುಷ ಶಶಿಬಿಂದು ಪ್ರಿಯ
ವ್ರತ ಪರೀಕ್ಷಿತ ನೃಪರು ಭಾಗೀ
ರಥಿಯ ನೋಡಲಿಕಥಿಕ ಬಲ್ಯಾದಿಂದ್ರಸಪ್ತಕರು ||
ಪಿತೃಗಳೆಂಟೆಂಟಧಿಕ ಅಪ್ಪರ
ಸತಿಯರೀರೈದೊಂದು ಮನುಗಳು
ದಿತಿಜಗುರು ಚಾವನಉಚಿಥ್ಯರು ಕರ್ಮಜರು ಸಮರು || ೬ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಪೃಥು, ನಹುಷ, ಶಶಿಬಿಂದು, ಪ್ರಿಯವ್ರತ, ಪರೀಕ್ಷಿತನೃಪರು= ಈ ರಾಜರುಗಳು, ಭಾಗೀರಥಿಯ ನೋಡಲಿಕಧಿಕ=ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಗಂಗೆ ಮೊದಲಾದವರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರು. ಬಲ್ಯಾದಿಂದ್ರ ಸಪ್ತಕರು=ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ೭ ಇಂದ್ರರು, ೮ ಪಿತೃಗಳು, ಎಂಟಧಿಕವಪ್ಸರ ಸತಿಯರು, ಈರೈದೊಂದು ಮನುಗಳು=೧೧ ಮನುಗಳು, ದಿತಿಜಗುರುಚ್ಯಾವನ=ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಉಚಿಥ್ಯರು ಕರ್ಮಜರು ಸಮರು=ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಮದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮರು.

ಧನಪ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ ಗಣಪಾ
ಶ್ವಿನಿಗಳೆಂಭತ್ತೈದು ಶೇಷರಿ
ಗಣೆ ಎನಿಸುವರು ಮಿತ್ರತಾರಾನಿರ್ಋತಿಪ್ರವಹಿ ||
ಗುಣಗಳಿಂದೈದಧಿಕ ಎಂಭ
ತೈನಿಪಶೇಷರಿಗುತ್ತಮರು ಸ
ನ್ಮನಿ ಮರೀಚಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಪುಲಹಕೃತುವಸಿಷ್ಯಮುಖ || ೭ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಧನಪ=ಕುಬೇರ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ=ಪ್ರಧಾನ ವಾಯುದೇವರ ಪುತ್ರನು, ಗಣಪತಿ, ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳು, ೮೫ ಶೇಷ ಶತಸ್ಥರಿಗೆ, ಎಣೆ ಎನಿಸುವರು=ಸಮರೈನಿಸುವರು. (ಶೇಷ ಶತಸ್ಥರು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಬೃಹತ್ತಾರತಮ್ಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತೂ ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತಾರ ಭಯದಿಂದ ಬರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ). ಮಿತ್ರ=ಸೂರ್ಯ, ತಾರಾ=ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿ, ನಿರ್ಋತಿ=ದಿಕ್ಪಾಲಕ, ಪ್ರವಹಿ= ಪ್ರವಹ ವಾಯುವಿನ ಪತ್ನಿ, ಇವರುಗಳು ಗುಣಗಳಿಂದ, ಐದಧಿಕ ಎಂಭತ್ತೈನಿಪಶೇಷರಿಗೆ=೮೫ ಉತ್ತಮೇಷಶತಸ್ಥರಿಗಿಂತಲೂ, ಉತ್ತಮರು. ಸನ್ಮನಿ=ಉತ್ತಮ ಋಷಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮರೀಚಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು, ವಸಿಷ್ಠಮುಖ =ಇವರು ಮೊದಲಾದವರು.

ಅತ್ರಿಯಂಗಿರಸರೇಳು ಬ್ರಹ್ಮನ
ಪುತ್ರರಿವರಿಗೆ ಸಮರು ವಿಶ್ವಾ
ಮಿತ್ರ ವೈವಸ್ವತರು ಈಶಾವೇಶಬಲದಿಂದ ||
ಮಿತ್ರರಿಂದುತ್ತಮರು ಸ್ವಾಹಾ
ಭರ್ತೃಭೃಗುವುಪ್ರಸೂತಿ ವಿಶ್ವಾ
ಮಿತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಿಗಿಂದಲಿ ಮೂವರುತ್ತಮರು || ೮ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರರು=ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲು ಈಗ ಹೇಳಿದ ಅಂಗಿರರವರೆಗೆ ಏಳು ಮಂದಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು=ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಕ್ಕಳು; ಇವರಿಗೆ ಈಶಾವೇಶ ಬಲದಿಂದ=ಪರಮಾತ್ಮನ ಆವೇಶ ಬಲದಿಂದ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು, ವೈವಸ್ವತಮನು ಇವರು ಸಮರಾಗಿರುವರು. ಒಟ್ಟು ೯ ಮಂದಿಗಳು, ಮಿತ್ರರಿಂದುತ್ತಮರು=ಮಿತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಿಗಿಂತಲೂ, ಉತ್ತಮರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮೊದಲಾದವರಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಾಹಾಭರ್ತೃ=ಅಗ್ನಿದೇವರು, ಭೃಗು ಋಷಿಗಳು, ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರಸೂತಿ, ಇವರು ಮೂವರುತ್ತಮರು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ಮರೀಚಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು, ವಸಿಷ್ಠ, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರರೆಂಬ ಏಳು ಮಂದಿ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳೂ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು, ವೈವಸ್ವತಮನು, ಇವರು ೯ ಮಂದಿಗಳೂ ಸಮರು. ಮಿತ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಉತ್ತಮರು. ಇವರಕಿಂತಲೂ ಅಗ್ನಿ, ಭೃಗು, ಪ್ರಸೂತಿ ಮೂವರುತ್ತಮರು.

ನಾರದೋತ್ತಮ ನಗ್ನಿಗಿಂದಲಿ
ವಾರಿನಿಧಿಪಾದೋತ್ತಮನು ಯಮ
ತಾರಕೇಶ ದಿವಾಕರನು ಶತರೂಪರುತ್ತಮರು ||
ವಾರಿಜಾಪ್ತನಿಗಿಂದ ಪ್ರವಹ
ಮಾರುತೋತ್ತಮ ಪ್ರವಹಗಿಂದಲಿ
ಮಾರಪುತ್ರನಿರುದ್ಧ ಗುರುಮನು ದಕ್ಷ ಶಚಿರತಿಯು || ೯ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಅಗ್ನಿಗಿಂದಲಿ, ನಾರದರುತ್ತಮರು; ವಾರಿನಿಧಿಪಾದೋತ್ತಮರು=ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಕಾಲು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ವರುಣನುತ್ತಮನು. ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಯಮ, ತಾರಕೇಶ=ಚಂದ್ರ, ದಿವಾಕರನು, ಸೂರ್ಯ, ಶತರೂಪ= ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವಿನ ಹೆಂಡತಿ, ಇವರುತ್ತಮರು. ವಾರಿಜಾಪ್ತನಿಗಿಂದ=ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರವಹ ಮಾರುತನು ಉತ್ತಮನು. ಪ್ರವಹಗಿಂದಲಿ, ಮಾರಪುತ್ರ= ಮನ್ಮಥನ (ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ) ಮಗ ಅನಿರುದ್ಧ, ಗುರು=ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು, ದಕ್ಷ, ಶಚೀದೇವಿ=ಇಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ. ರತೀದೇವಿ ಇವರಾರು ಜನರುತ್ತಮರು.

ಆರುಜನಗಳಿಂದಲಾಹಂ
ಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣೋತ್ತಮಾಖಿಳ ಶ
ರೀರಮಾನಿ ಪ್ರಾಣಗಿಂದಲಿ ಕಾಮ ಇಂದ್ರಿಗೆ ||
ಗೌರಿ ವಾರುಣಿ ಖಗಪರಾಣಿಗೆ
ಶೌರಿಮಹಿಷಿಯ ರೊಳಗೆ ಜಾಂಬವ
ತೀರಮಾಯುತಳಾದಕಾರಣವಧಿಕಳೆನಿಸುವಳು || ೧೦ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಆರುಜನರುಗಳಿಂದಲಿ=ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಅನಿರುದ್ಧಾದಿ ಆರು ಜನರಕಿಂತಲೂ, ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣಾನುತ್ಪಮನು. ಅಖಿಳ ಶರೀರಮಾನಿಯಾದ ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣನಕಿಂತಲೂ, ಕಾಮ=ಮನ್ಮಥ, ಇಂದ್ರರು ಉತ್ತಮರು. ಕಾಮ, ಇಂದ್ರರಿಗೆ, ಗೌರಿ, ವಾರುಣಿ=ಶೇಷದೇವರ ಹೆಂಡತಿ, ಖಗಪರಾಣಿ=ಗರುಡನ ಹೆಂಡತಿ, ಸೌಪರ್ಣಿ ಇವರು ಮೂವರುತ್ತಮರು. ಗೌರಿ ವಾರುಣಿ ಖಗಪರಾಣಿಗೆ ಶೌರಿ ಮಹಿಷಿಯರು=ಕೃಷ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯರಾದ, ಜಾಂಬವತೀ ಮಿತ್ರವಿಂದೆ ಮೊದಲಾದ ೬ ಜನರು ಉತ್ತಮರು. ಇವರೊಳಗೆ ಜಾಂಬವತಿಯು, ರಮಾಯುತಳಾದಕಾರಣ=ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯರಾವೇಶ ವಿಶೇಷಬಲದಿಂದ ಅಧಿಕಳೆನಿಸುವಳು.

ಹರಫಣಿಪ ವಿಹಗೇಂದ್ರ ಮೂವರು
ಹರಿಮಡದಿಯರಿಗುತ್ತಮರು ಸೌ
ಪರಣಿಪತಿಗುತ್ತಮರು ಭಾರತಿ ವಾಣಿ ಈರ್ವರಿಗೆ ||
ಮರುತಬ್ರಹ್ಮರು ಉತ್ತಮರು ಇಂ
ದಿರೆಯು ಪರಮೋತ್ತಮಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗೆ
ಸರಿಯೆನಿಸುವರಿಲ್ಲವೆಂದಿಗು ದೇಶಕಾಲದೊಳು || ೧೧ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಹರ, ಫಣಿಪ=ಶೇಷ ದೇವರು, ವಿಹಗೇಂದ್ರ=ಗರುಡ ಮೂವರು, ಹರಿಮಡದಿಯರಿಗೆ=ಕೃಷ್ಣನ ಷಣ್ಮಹಿಷಿಯರಿಗಿಂತಲೂ, ಉತ್ತಮರು. ಸೌಪರ್ಣಿಪತಿಗೆ=ಗರುಡಾದಿಗಳಕಿಂತಲೂ, ಭಾರತೀ ದೇವಿಯರು, ವಾಣಿ=ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯರುತ್ತಮರು. ಈರ್ವರಿಗೆ=ಇವರಿಬ್ಬರಕಿಂತಲೂ, ಮರುತ ಬ್ರಹ್ಮರು=ವಾಯು ದೇವರು, ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು ಉತ್ತಮರು. ಇವರಗಿಂತಲೂ, ಇಂದಿರೆಯು=ರಮಾ ದೇವಿಯರು, ಪರಮ ಉತ್ತಮಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯರಿಗೆ, ದೇಶಕಾಲದೊಳು=ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಸರಿ ಎನಿಸುವರಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಮುಕುಂದನ ಮಹಿಳೆಲಕುಮಿ ಮ
ಹಾಮಹಿಮೆಗೆನೆಂಬೆ ಬ್ರಹ್ಮೇ
ಶಾಮರೇಂದ್ರರ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗೈಸಿ ಅವರವರ ||
ಧಾಮಗಳ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವಳಜ
ರಾಮರಣಳಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವ
ಸ್ವಾಮಿಮಮಗುರುವೆಂದುಪಾಸನೆಮಾಳ್ವಚ್ಯುತನ || ೧೨ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಶ್ರೀಮುಕುಂದನ, ಮಹಿಳೆ=ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರು ಬ್ರಹ್ಮಶಾಮರೇಂದ್ರ=ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು, ರುದ್ರ ದೇವರು, ಇಂದ್ರದೇವರು, ಮೊದಲಾದವರ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಅಜರಾಮರಣಳಾಗಿದ್ದು=ಮುದುಕತನ ಬರುವಿಕೆ ಸಾಯುವಿಕೆ ಇವುಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ, ಮಮ=ನನ್ನ ಗುರುವೆಂದು ಅಚ್ಯುತನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವರು. ಇಂತಹಾ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗೆನೆಂಬೆ= ಎಷ್ಟೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವೆ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರು ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾತ್ಮಕರಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರೂಪರು; ಮತ್ತು ಮೂರು ಗುಣಾತ್ಮಕರಾಗಿ ಶ್ರೀ, ಭೂ, ದುರ್ಗಾ ರೂಪಿಯಾಗಿರುವರು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸತ್ವಗುಣದಿಂದ ಪಾಲನೆ, ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳಿಂದಲೇ ಆಗುವುದರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಾದಿ ಕರ್ತರೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರವರ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರು “ಶ್ರಿಯಂಪ್ರಾಪ್ಯಾನುಮೋದಿತಾಃ” ಎಂಬ ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ವಾಕ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರ ಅನುಮತಿ ಇಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ಜರಾಮರಣ ವರ್ಜಿತರಾಗಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವ ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಗುರುವೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನುಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇಂತಹಾ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವೆ.

ಈಸುಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ ಲಕುಮಿಪ
ರೇಶನಾನಂತಾಂಶ ಗುಣದೊಳು
ಲೇಶಲೇಶಕೆಸರಿಯೆನಿಸಳಾವಾವಕಾಲದಲಿ ||
ದೇಶಕಾಲಾತೀತ ಲಕುಮಿಗೆ
ಕೇಶವನವಕ್ಷಸ್ಥಳವೆ ಅವ
ಕಾಶವಾಯಿತು ಇವನಮಹಿಮೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೇಣೆಯುಂಟೆ || ೧೩ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಈಸುಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ=ಇಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರು, ಪರೇಶನ= ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ, ಗುಣಗಳ ಅನಂತಾಂಶದೊಳು, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೂ ಲೇಶಲೇಶಕ್ಕೆ ಸರಿಯೆನಿಸರು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಂತ ಗುಣಗಳ ಅಂಶದೊಳಗೆ ಒಂದು ಅಲ್ಪಾಂಶಕ್ಕೂ ಸಹ ಸಮರಲ್ಲವೆಂದರ್ಥ. ದೇಶಕಾಲಾತೀತಲಕುಮಿಗೆ=ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇಶದೊಳಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿರುವರೆಂದರ್ಥ. ಇಂತಹಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರಿಗೆ, ಕೇಶವನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು=ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಹೀಗೆಂದಮೇಲೆ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಗೂ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೂ ಎಣೆಯುಂಟೆ?

ಒಂದು ರೂಪದೊಳೊಂದವಯವ ದೊ
ಳೊಂದು ರೋಮದೊಳೊಂದು ದೇಶದಿ
ಪೊಂದಿಕೊಂಡಿಹರಜಭವಾದಿ ಸಮಸ್ತಜೀವಗಣ ||
ಸಿಂಧುಸಪ್ತದ್ವೀಪ ಮೇರು ಸು
ಮಂದರಾದ್ಯದ್ವಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ ಪು
ರಂದರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಪರಾಲಯಗಳೆಲ್ಲ || ೧೪ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:-ಒಂದು ರೂಪದೊಳು, ಒಂದು ಅವಯವದೊಳಿರುವ ಒಂದು ರೋಮದೊಳು, ಒಂದು ದೇಶದಿ=ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಅಜಭವಾದಿ=ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಜೀವ ಗಣಗಳು, ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳು, ಸಪ್ತ ದ್ವೀಪಗಳು, ಮೇರುಪರ್ವತ, ಮಂದರ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವತಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಪುರಂದರಾದಿ=ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ, ಸಮಸ್ತಲೋಕಪರ= ಲೋಕಪಾಲಕರ, ಆಲಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪೊಂದಿಕೊಂಡಿಹವು=ಶೇರಿಕೊಂಡಿರುವವು.

ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮನು ಸರ್ವಗ
ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣ ಸರ್ವದ
ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ ಸರ್ವಾಧಾರ ಸರ್ವಾತ್ಮ ||
ಸರ್ವತೋಮುಖ ಸರ್ವನಾಮಕ
ಸರ್ವಜನಸಂಪೂಜ್ಯ ಶಾಶ್ವತ
ಸರ್ವಕಾಮದ ಸರ್ವಸಾಕ್ಷಿಗ ಸರ್ವಜಿತ್ಸರ್ವ || ೧೫ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮನು, ಸರ್ವಗ=ಸರ್ವತ್ರ-ದಲ್ಲಿರುವವನು. ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪೂರ್ಣನು. ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವತಂತ್ರ, ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಧಾರಭೂತನು. ಸರ್ವಾತ್ಮಕನು. ಸರ್ವತ್ರ ಮುಖ ಉಳ್ಳವನು. ಸರ್ವನಾಮ ಉಳ್ಳವನು. ಸರ್ವ ಜನರಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯನು. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವವನು. ಸರ್ವರ ಮನೋಭೀಷ್ಣವನ್ನೂ ಪೂರೈಸುವವನು. ಸರ್ವರನ್ನು ಜಯಿಸುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೆ ಸರ್ವ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು.

ಅವತಾರಿಕೆ:-ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ತಾರತಮ್ಯಾರೋಹಣವ ಬರ
ದಾರುಪತಿಸುವರವರ ಲಕ್ಷ್ಮೀ
ನಾರಸಿಂಹ ಸಮಸ್ತದೇವಗಣಾಂತರಾತ್ಮಕನು ||
ಪೂರಯಿಸುವ ಮನೋರಥಂಗಳ
ಕಾರುಣಿಕ ಕೈವಲ್ಯದಾಯಕ
ದೂರಗೈವ ಸಮಸ್ತದುರಿತವ ವಿಗತಭಯಶೋಕ || ೧೬ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ಈ ಆರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಬರೆಯುವರೋ, ಯಾರು ಪಠಿಸುವರೋ, ಅವರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು, ಸಮಸ್ತ ದೇವಗಣಾಂತರಾತ್ಮಕನೂ, ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನೂ, ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನೂ, ಭಯಶೋಕರಹಿತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನು ಪೂರೈಸುವದಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವನು.

ಪ್ರಣತಕಾಮದ ನಂಘ್ರಿಸಂದರು
ಶನದಪೇಕ್ಷೆಗಳುಳ್ಳವಗೆ ನಿ
ಚ್ಚಣಿಕೆ ಎನಿಪುದು ಜಡಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರತಮವು ||
ಮನವಚನದಿಂ ಸ್ಮರಿಸುವರ ಭವ
ವನಧಿಶೋಷಿಸಿಪೋಗುವದು ಕಾ
ರಣವೆನಿಸುವದು ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವಿರಕ್ತಿ ಸಂಪದಕೆ || ೧೭ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಪ್ರಣತಕಾಮದನ=ನಮಸ್ಕರಿಸುವವರ ಮನೋಭಿಷ್ಟವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು, ಸಂದರ್ಶನದ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳುಳ್ಳವಗೆ, ಜಡಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರತಮವು=ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಜಡ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ವರೆಗೂ ಹೇಳಿದ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನವು, ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಎನಿಪುದು. ಮನವಚನದಿಂ=ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸ್ಮರಿಸುವರ, ಭವವನಧಿ=ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವು, ಶೋಷಿಸಿ ಪೋಗುವದು. ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವಿರಕ್ತಿ, ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೆನಿಸುವದು.

ಅನಲನೊಳು ಹೋಮಿಸುವ ಹರಿಚಂ
ದನವೆ ಮೊದಲಾದದರ ಸೂವಾ
ಸನೆಯು ಪ್ರತ್ಯತೈಕತೋರ್ಪದು ಎಲ್ಲಕಾಲದಲಿ ||
ದನುಜ ಮಾನವ ದಿವಿಜರವರವ
ರನುಚಿತೋಚಿತ ಕರ್ಮವೃಚಿನಾ
ರ್ದನನು ವ್ಯಕ್ತಿಯಮಾಳ್ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ ವಿಖ್ಯಾತ || ೧೮ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಅನಲನೊಳು=ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸುವ, ಹರಿಚಂದನ ಮೊದಲಾದದರ ಸುವಾಸನೆಯು, ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪ್ರತ್ಯತೈಕ ತೋರ್ಪದು. ದನುಜ= ದೈತ್ಯರು, ಮಾನವರು, ದಿವಿಜರು=ದೇವತೆಗಳು ಇವರುಗಳ ಅನುಚಿತೋಚಿತಕರ್ಮ=ಪುಣ್ಯ ಪಾಪ ರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತ=ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವ, (ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ) ವಿಖ್ಯಾತ=ಲೋಕ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ, ಕಷ್ಟ ಪರಿಹಾರಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು, ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಳ್ವನು.

ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದನಕಾಷ್ಟ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಿದರೆ, ಯಾವ ಯಾವ ವಾಸನೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಆಹುತಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆಯೋ ಆಯಾ ದ್ರವ್ಯದ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವದು. ಅದರಂತೆಯೇ ದೈತ್ಯರು, ಮನುಷ್ಯರು, ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡುವ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಿ ತೋರುವನು.

ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ಭಾಗ್ಯಪುರುಷ ವಿ
ವಿಕ್ತವಿಶ್ವಾಧಾರ ಸರ್ವೋ
ದ್ರಿಕ್ತ ದೋಷವಿದೂರ ದುರ್ಗಮ ದುರ್ವಿಭಾವ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ ||
ಶಕ್ತಶಾಶ್ವತ ಸಕಲ ವೇದೈ
ಕೋಕ್ತಮಾನದ ಮಾನ್ಯಮಾಧವ
ಸೂಕ್ತಸೂಕ್ತ ಸ್ಥೂಲ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥವಿಟ್ಟಲನು || ೧೯ ||

ಪದ್ಯಾರ್ಥ:- ಭಕ್ತವತ್ಸಲ; ಭಾಗ್ಯಪುರುಷನು; ವಿವಿಕ್ತ=ವಿಕಾಂತವಾಸಿಯು, ವಿಶ್ವಾಧಾರ=ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಧಾರಭೂತನಾದವನು, ಸರ್ವೋದ್ರಿಕ್ತ=ಸರ್ವೋತ್ತಮನು, ದೋಷವಿದೂರ=ದೋಷರಹಿತನು, ದುರ್ಗಮ= ಹೊಂದಲಶಕ್ತನು, ದುರ್ವಿಭಾವ್ಯ=ತಿಳಿಯಲಶಕ್ತನು, ಸ್ಥಿತಿ=ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತನು; ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಶಕ್ತ=ಸಮರ್ಥನು. ಶಾಶ್ವತ=ನಿತ್ಯನು, ಸಕಲವೇದೈಕೋಕ್ತ=ಎಲ್ಲಾ ವೇದಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವನು. ಮಾನದ=ಭಕ್ತ ಜನರಿಗೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವವನು, ಮಾನ್ಯ=ಮರ್ಯಾದಾರ್ಹನು, ಮಾಧವ=ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು, ಸೂಕ್ತ=ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವವನು, ಸೂಕ್ತ=ಪರಮಾಣು ರೂಪನು, ಸ್ಥೂಲ=ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಕಿಂತಲೂ ಬಹಳ ಸ್ಥೂಲಕಾಯನು (ಸ್ಥೂಲ ವಸ್ತುವಿನಕಿಂತಲೂ ಸ್ಥೂಲನಾದವನೆಂದರ್ಥ.) ಇಂತಹಾ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥವಿಟ್ಟಲನು.

ಆರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯ ಸಂಧಿ ಎಂಬ ೨೫ನೆಯ ಸಂಧಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಮುಗಿದುದು.

|| ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||